

Świnka

(Nagminne zapalenie ślinianek) Świnka jest chorobą wirusową przebiegającą z bolesnym obrzmieniem ślinianek, szyi i żuchwy. Powodujący ją paramyksowirus jest bardzo zaraźliwy i łatwo rozprzestrzenia się drogą kropelkową przez kichanie, kaszel, a nawet oddech lub przez używanie tych samych naczyń i sztućców albo innych przedmiotów mających styczność ze śliną chorego.

W typowym przebiegu niezbyt wysoka gorączka, dreszcze, ból gardła i złe samopoczucie pojawiają się po upływie około 18 dni od kontaktu z paramyksowirusem. W ciągu niespełna jednego dnia zaczyna się obrzęk ślinianki przyusznej, położonej między uchem a żuchwą, początkowo po jednej stronie, następnie zaś obustronnie. Gorączka ustępuje po tygodniu, ale obrzęk ślinianek może się utrzymywać jeszcze przez kilka dni.

Dopóki ślinianki są obrzęknięte, żucie i połykanie sprawia ból, zwłaszcza przy spożywaniu pokarmów kwaśnych, takich jak owoce cytrusowe.

U około 1/3 chłopców po osiągnięciu dojrzałości płciowej występuje zapalny obrzęk jąder. Jest to powikłanie, które może stać się przyczyną niepłodności. Do rzadko obserwowanych powikłań, zdarzających się w każdym wieku, należą: głuchota (jeśli zostanie uszkodzony nerw słuchowy), zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie mózgu, stawów, trzustki, serca oraz zaburzenia ze strony układu krwiotwórczego.

Dopóki w latach 70. nie wprowadzono skutecznej szczepionki, świnka była bardzo częstą chorobą u dzieci. Obecnie w krajach uprzemysłowionych występuje rzadko. Nadal jednak zdarzają się sporadyczne jej przypadki u dzieci i dorosłych, którzy nie zostali przeciwko niej uodpornieni, albo u młodszych dzieci mających kontakt z wirusem przed zaszczepieniem. Ponadto u 5% osób szczepionka nie wykształca pożądanej odporności.

Badania diagnostyczne

Świnkę rozpoznaje się na ogół na podstawie objawów klinicznych i obrzęku ślinianek. Niekiedy trzeba wykonać badanie krwi dla wykrycia obecności przeciwciał przeciwko wirusowi.

Leczenie

Jak dotąd nie ma leku, który skracałby przebieg świnki, i leczenie jest wyłącznie objawowe. Odbywa się ono na ogół w warunkach domowych, pacjent jednak powinien być izolowany od osób nieuodpornionych, dopóki całkowicie nie ustąpią obrzęk i inne objawy.

Dla złagodzenia dolegliwości można stosować paracetamol, ale nie należy podawać kwasu acetylosalicylowego pacjentom, którzy nie ukończyli 18 lat, ze względu na ryzyko wystąpienia zespołu Reyea - rzadkiej, lecz ciężkiej choroby uszkadzającej wątrobę i mózg. W niektórych przypadkach bywa konieczne przepisanie silniejszego leku przeciwbólowego, jak kodeina, natomiast szczególnie duży obrzęk może ustąpić pod wpływem glikokortykosteroidów.

Rodzice powinni być wyczuleni na objawy powikłań i jeśli one wystąpią, zasięgnąć natychmiastowej porady lekarza. Objawami powikłań wymagającymi szybkiego leczenia są: wysoka gorączka (powyżej 39,5°C), nasilone lub długo utrzymujące się wymioty, zmiany zapalne albo obrzęk jąder, senność, dzwonienie w uszach i silne bóle głowy połączone ze sztywnością karku.

Inne metody leczenia

- **Ziołolecznictwo** Uważa się, że obrzęk ślinianek zmniejsza herbatka z ziela jeżówki (Echinacea). Znacznie złagodzić i skrócić przebieg świnki mogą niektóre złożone leki chińskie, m.in.: Niuhuangjiedu Pian, Gan Mao Tuire Chunji, Huang Lian Qing.
- **Homeopatia** Bardzo pomocne mogą być również leki homeopatyczne: Sulfur D12, Mercurius D12 i Pulsatilla D12.
- **Hydroterapia** Dzieciom przynoszą czasem ulgę zimne lub ciepłe okłady. Należy wypróbować jedno i drugie dla stwierdzenia, które są skuteczniejsze.
- **Leczenie dietą** Ulgę przynosi nieraz żucie tabletek z cynkiem, które można nabyć w sklepach ze zdrową żywnością.

Samoleczenie

To, czy dziecko powinno pozostawać w łóżku, czy nie, zależy od nasilenia objawów choroby.

Dzieci z lekkimi postaciami świnki nie wymagają leżenia, powinny jednak dużo odpoczywać i unikać nadmiernej aktywności fizycznej. Dobrze jest zająć je czytaniem, słuchaniem muzyki, grami stołowymi lub słownymi.

Trzeba zachęcać chorego do picia dużej ilości płynów, podawać mu rosoly, zupy, miękkie rozdrobnione pokarmy, które łatwo jest przełykać. Zaleca się roztarte banany, jajecznicę, puddingi, mrożony jogurt i galaretki owocowe.

Należy unikać soku pomarańczowego i innych kwaśnych pokarmów, które stymulują wydzielanie śliny i mogą nasilać ból.

Chłopcy, u których wystąpił bolesny obrzęk jąder, muszą bezwarunkowo pozostawać w łóżku. Zaleca się okłady z lodu na okolice moszny.

Inne przyczyny obrzęku szyi

Powiększenie szyjnych węzłów chłonnych może być skutkiem wielu chorób infekcyjnych, ale obrzęk rzadko osiąga takie nasilenie, jak przy śwince. Ślinianki ulegają obrzękowi również w innych stanach chorobowych, np. przy ciężkim wyniszczeniu, chorobach nerek lub wątroby oraz mukowiscydozie.